

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

Ι. Π. ΠΥΡΛΑ

Ἑτησία συνδρομή δραχ. γ. 3. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 3,50 προπληρωτέας.

ΕΤΟΣ Ζ'. — Ἐρ' Ἀθῆναις 1 Σεπτεμβρίου 1885. — Ἀρ. 10.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπὴρεια τῶν 4 ὥρῶν τοῦ ἔτους ἐπὶ τῆς ὑγίειας. — Ἀνάλεκτα περὶ οἶνου — Περὶ νωτιαίου μυελοῦ. Περὶ νεύρων. Βοηθήματα εἰς μαστοῦς γυναικός, κατὰ σπαργώσεως μαστοῦ, περὶ σμικρύνσεως μαστῶν. Παραγωγή νόσων. — Περὶ τοῦ Κρίνου καὶ περὶ τοῦ Ἴου. — Ἐπὴρεια τῆς Σελήνης. Ἰατρικὸν κατὰ τῆς διαρροίας, κατὰ χολέρας καὶ τύφου. Ὠ-
ραιότης, κλπ.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ

Ἐπὴρεια τῶν 4 ὥρῶν τοῦ ἔτους ἐπὶ τῆς ὑγίειας.

Εἰς τὰ συγκερασμένα κλίματα, ἐν οἷς ἀνάγεται καὶ τὸ τῆς Ἑλ-
λάδος κλίμα, αἱ 4 ὥραι τοῦ ἔτους διαφέρουσιν ἐπαισθητῶς ἀπ'
ἀλλήλων. Ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται κυρίως ἐκ τῆς διαφορᾶς θε-
σεως τοῦ Ἥλιου ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος, ἥτις τροποεῖ καὶ διαθέτει δια-
φόρως τὴν κατάστασιν τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἐπειδὴ δὲ ἐντὸς τῆς

ἀτμοσφαίρας ζῇ ὁ ἄνθρωπος, διατίθεται καὶ οὗτος σωματικῶς καὶ πνευματικῶς κατὰ τὴν τῆς ἀτμοσφαίρας κατάστασιν.

Τὴν τοιαύτην ἐπενέργειαν τῆς ἀτμοσφαίρας ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἐγνώριζον, καὶ εἰς ταύτην κυρίως ἀπέδιδον τὴν παραγωγὴν τῶν νόσων.

Τὴν δύναμιν, καθ' ἣν διατίθεται ἡ ἀτμοσφαῖρα κατὰ θερμοκρασίαν, κατὰ βροχὴν, χιόνα, ἀνέμους κλπ. οἱ πανάρχαιοι περίστανον ἀλληγορικῶς ὑπὸ τὸν πατέρα τῶν Θεῶν, τὸν Δία. Εἰς τοῦτον ἀπέδιδον τὴν παραγωγὴν τῶν νόσων, καὶ πάντα τ' ἀποτελέσματα τῶν μετεωρολογικῶν φαινομένων.

Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην ὁ Ὅμηρος ἐκφράζει τὴν παραγωγὴν τῶν νόσων.

«Νοῦσον γ' οὕτως ἐστὶ Διὸς μέγαλοις ἀλέασθαι» (Ὀδ. I. 411).

Ὁ Ζεὺς, λέγει ὁ Ὅμηρος, παράγει τὴν βροχὴν, τὴν χιόνα καὶ ἄλλα ἀτμοσφαιρικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς Γῆς.

«Ὡς δ' ὅτ' ἂν ἀστράπτῃ πόσις Ἥρας ἡυκόμοιο,

» τεύχων ἢ πολὺν ὄμβρον ἀθέσφατον ἢ ἡ γάλαζαν»,

» ἢ νιφετὸν, ὅτε πέρ τε χιὼν ἐπάληνεν ἀρούρας» (Ιλ. K. 5.).

Ὁ δὲ Ἡρόδοτος λέγει εὐκρινέστερον ὅτι ὅπου οὐ γίνονται συχναὶ καὶ μεγάλα ἀτμοσφαιρικὰ μεταβολαί, ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ὑγίεια· ὡς παράδειγμα δὲ φέρει τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου καὶ Λιβύας, ἐνθα αἱ 4 ὥραι τοῦ ἔτους οὐ πολὺ διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων.

«Εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λυβίας ὑγιεινέστεροι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὥρέων ἐμοὶ δοκέειν ἐνεχεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσιν αἱ ὥραι. Ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσιν ἀνθρώποισιν αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται τῶν τε ἄλλων πάντων καὶ δὴ καὶ τῶν ὥρέων μάλιστα» (B'. 77.).

Τὴν ἐπὶ τῆς ὑγείας ἐπήρειαν τῶν 4 ὥρῶν τοῦ ἔτους οἱ ἀρχαῖοι εἶχον μεγάλως μελετήσῃ καὶ ἐρευνήσῃ ἐν τῇ τῆς Ἑλλάδος κλίματι· οἱ δὲ Ἱπποκράτης, Ἀριστοτέλης καὶ ἄλλοι σοφοὶ συνέταξαν κανόνες προγνώσεως τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας ὑπὸ τὰ συμβαίνοντα ἀτμοσφαιρικὰ ἀποτελέσματα κατὰ τὰς διαφορὰς ὥρας τοῦ ἔτους.

Ὁ Ἱπποκράτης ὀρίζει εἰς τοὺς ἀφορισμοὺς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ περὶ ἀέρων, ὕδατων καὶ τόπων καὶ εἰς τὰ περὶ χυμῶν συγγράμματα

αὐτοῦ, ὅποια νόσοι ἐπικρατοῦσι τακτικῶς τὸ σὺνηθες κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους, καὶ ὅποια νόσοι ἐπισυμβαίνουνσι κατὰ τὰς ἐκτάκτους ἀτμοσφαιρικὰς καταστάσεις· ἰδοὺ τί περὶ τούτων λέγει.

«Γίνονται νόσοι κοιναὶ καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἀλλὰ » τινὲς νόσοι γίνονται ἰδίως κατὰ τινὰς ὥρας μετὰ τινος ἐπιτάσεως» (ἀφορ. Γ'. 19.).

«Ὅταν τὸ ἔτος ἐν γένει ᾖ θερμὸν καὶ ὄχι βροχερόν, ἐπικρατεῖ ὑγίεια καὶ ὀλίγοι ἀποθνήσκουσι.

«Τὸ ὁμιχλῶδες ἔτος εἶνε νοσηρόν. Καὶ κατὰ μὲν τὸ ἔαρ ἐπισυμβαίνουνσι αἱ μανιακαί, αἱ μελαγχολικαὶ καὶ αἱ ἐπιληπτικαὶ νόσοι. » Πρόσέτι καὶ αἱμορραγίαι καὶ ἀμυγδαλίται καὶ ῥινοκατάρροι καὶ » βῆχες καὶ βραγχνάδες καὶ λέπραι, καὶ λειχήνες καὶ πολλὰ » ἐξανθήματα ἐλκῶδη καὶ φθισικὰ καὶ ἀρθριτικά (ἀφορ. Γ'. 20).

«Κατὰ τὸ ἔαρ καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους ἔχουσι καλῶς » οἱ παῖδες καὶ οἱ νεανία. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τρώγε ὀλιγώτερας κρεατώδεις τροφάς ἢ ἐν χειμῶνι, πίνε πλείονα πυτὰ » καὶ οἶνον ὕδαρῃ».

«Κατὰ δὲ τὸ θέρος συμβαίνουνσι τινὲς τῶν ῥηθειῶν νόσων ἰδίως » δὲ συνεχεῖς πυρετοὶ καὶ καῦσοι (ὑποσυνεχεῖς καυστικοὶ πυρετοὶ) » καὶ διαλείποντες πυρετοὶ τριταῖοι, καὶ τεταρταῖοι, καὶ ἔμετοι, » καὶ διάρροιαι, καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ πόνοι τῶν ὠτων καὶ φλογώ » σεις ἐλκῶδεις τοῦ στόματος καὶ ὑδροκῆλαι» (ἀφορ. Γ'. 21.).

«Κατὰ δὲ τὸ φθινόπωρον γίνονται ὡσαύτως πολλαὶ νόσοι τοῦ » θέρους· ἀλλ' ἰδίως ἐπισυμβαίνουνσι τεταρταῖοι πυρετοὶ καὶ πόνοι » πλανῆται ρευματικοί, καὶ σπληνίτιδες, καὶ ὑδροπικίαι, καὶ δυσεντε » ρίαι, καὶ ἰσχυατικοὶ πόνοι καὶ ἀμυγδαλίται καταρροϊκοί, καὶ » ἄσθματα καὶ εἰλεοί, ἐπιληψίαι καὶ μανιακαὶ καὶ μελαγχολικά» (ἀφορ. Γ'. 22.).

«Κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἐπισυμβαίνουνσι πλευριτίδες, περιπνευ » μονίαι, συμφορήσεις κεφαλῆς, ῥινοκατάρροι, βραγχνάδες, βῆχες, » στηθόπονοι, καὶ πόνοι τῶν πλευρῶν, καὶ τῶν ὀσφύων (τῆς μέσης) » καὶ κεφαλαλγίαι, καὶ σκοτοδινίαι, καὶ ἀποπληξίαι (ἀφ. Γ'. 23.). » Αἱ χρόνιοι ἐκκρίσεις αὐξάνουσιν, ἢ φθίσις προχωρεῖ ταχύτερον, » οἱ χρόνιοι ρευματισμοὶ γίνονται ὀδυνηρότεροι. Ἡ ὑδροπικία αὐ-

» ξεται ταχέως. Οἰδήματα ποδῶν ἀναφύονται εἰς ἀσθενεῖς ἄνθρωποι
» προηγουμένης αἰτίας».

«Οἱ φλογιστικοὶ πυρετοὶ γίνονται μᾶλλον ἐν φθινοπώρῳ καὶ χει-
» μῶνι. Τ' αὐτὰ ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης».

«Ὅταν ὁμως γίνωνται ἔκτακτοι ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαὶ εἰς
» ψυχρός, ὑγρασίαν, θερμότητα, ξηρασίαν, ἀνέμους, καὶ λ.π. ἐπι-
» συμβαίνουνσι ἴδιαι τότε νόσοι» (ἀφορ. Γ'. 1.).

Καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους οὐκ ἔχουσι πάντες καλῶς, οἱ μὲν
εὖ ἔχουσι τὸ θέρος, οἱ δὲ τὸν χειμῶνα, κατὰ ταῦτα καὶ ἡ προ-
φύλαξις.

Τὸ μὲν θέρος νοσοῦσι πλείονες, ἀλλ' ἀποθνήσκουσιν ὀλιγώτερον· τὸν
δὲ χειμῶνα ἀποθνήσκουσι πλείονες, ἐν ᾧ ἀσθενοῦσιν ὀλιγώτεροι.
Ἰδίως μέχρι τριῶν μηνῶν μετὰ τὰς τροπὰς τοῦ Ἡλίου. Ἐν Παρι-
σίῳς ὁμως τὸ ἔαρ εἶνε τὸ μᾶλλον θανατηφόρον, ἐν Βελγίῳ δὲ χει-
μῶν εἶνε μᾶλλον θανατηφόρος· ἐν Γερμανίᾳ τὸ θέρος.

«Κατὰ τινὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ὅταν ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὅτε μὲν
» ζέστη, ὅτε δὲ ψυχρὸς γίγνεται, πρέπει νὰ περιμένης νόσους κατὰ
» τὸ φθινόπωρον» (Ἱππ. Γ'. 43).

«Ὅταν κατὰ τινὰς ὥρας τοῦ ἔτους οἱ καιροὶ ᾧσιν ἄστατοι καὶ
» εὐμετάβλητοι καὶ αἱ νόσοι οὕτως ἔχουσιν. (ἀφ. Γ'. 8.).

«Ἐὰν μὲν ὁ χειμῶν ᾗ ξηρὸς καὶ βόρειος, τὸ δὲ ἔαρ βροχερὸν
» καὶ νότιον, ἀνάγκη κατὰ τὸ θέρος νὰ ᾧσι πυρετοὶ ὀξεῖς καὶ
» ὀφθαλμίαι, καὶ δυσεντερίαι, μάλιστα εἰς τὰς γυναῖκας καὶ εἰς
» τοὺς ἄνδρας τοὺς λυμφατικούς» (Ἱπποκρ. ἀφ. Γ'. 11.).

Μὴ δίδε ἐμετικὰ ἐν καιρῷ μεταβολῆς τῶν ὥρων.

Αἱ 4 ὥραι τοῦ ἔτους ἄρχονται ἐκ τῶν 4 σημείων τῆς περὶ
τοῦ Ἡλίου στροφῆς τῆς Γῆς. Ὁ χειμῶν ἄρχεται ἀπὸ τῆς χειμε-
ρινῆς τροπῆς τοῦ Ἡλίου, ἥτις γίνεται κατὰ τὰς 11 10βρίου καὶ
λήγει τὴν 9 Μαρτίου· καλεῖται τὸ διάστημα τοῦτο χειμῶν. Τὸ
ἔαρ ἄρχεται ἀπὸ τὰς 9 Μαρτίου καὶ λήγει τὴν 8 Ἰουνίου. Τὸ
θέρος ἀπὸ τῆς 9 Ἰουνίου καὶ λήγει τὴν 8 7βρίου· τὸ φθινόπωρον
ἀπὸ τῆς 9 7βρίου καὶ λήγει τὴν 10 10βρίου.

Αἱ ἡμέραι 7 πρὸ καὶ μετὰ τῆς 10 10βρίου, τὸ ὅλον 14, καλοῦν-
ται ἀλκυονίδες· διότι τὸ καλούμενον πτηνὸν ἀλκυὼν, τὸ ὁποῖον

ὁμοιον ἐστὶ μὲ στρουθίον (σπουργίτην, ἢ πυργίτην) ποιεῖ τὴν φω-
λαιάν του κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας.

Παρατηρήθη ὅτι κατὰ τὰ 4 ταῦτα σημεῖα ἐπισυμβαίνουνσι πρὸ
καὶ μετὰ 7 ἡμέρας ἀτμοσφαιρικαὶ ταραχαί, τρικυμῖαι, ἄνεμοι κλπ.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ.

Ἀνάλεκτα περὶ οἴνου

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φυλλάδιον).

Οἱ μεθύοντες οὐ μόνον τὰ ἑαυτῶν μυστικά φανερὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ
καὶ θάρρος λαμβάνουσιν ἵνα λέγωσι παρρησίᾳ τὰ μυστικά τῶν
ἄλλων, ἐὰν τὰ γνωρίζωσι. Διὰ τοῦτο ὁ οἶνος λέγεται ἀληθής, καὶ
ῥητὸν ὑπάρχει λέγον «ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον.» Ὁ δὲ ἄπυ-
ρος τρίπους, ὁ κρατὴρ καλούμενος, ἐνθα ἐκέρνων τὸν οἶνον (Κροτῆρι
κοινῶς ἤδη λεγόμενον) ἐκαλεῖτο τρίπους τῆς ἀληθείας.

Οἱ οἰνόφυγες (οἱ μέθυσοι) διὰ τῆς πόσεως πολλοῦ οἴνου δὲν
θερμαίνονται περισσότερον, ἐκ τοῦναντίου ψυχραίνονται· διότι,
ὡς προσελέχθη, ἐκ τῆς μεγάλης πόσεως τοῦ οἴνου, ἡ ζωικὴ θερμό-
της ἐλαττοῦται. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἰατροί, καὶ νῦν οἱ νεώτεροι
δίδουσιν οἶνον κατὰ τοῦ πυρετοῦ τῆς πνευμονίας καὶ ἄλλων φλο-
γιστικῶν νόσων. Ὁ Ἱπποκράτης συσταίνει τὴν πόσιν ψυχροῦ οἴνου
κατὰ τοῦ εἰλεοῦ (περὶ κρίσεων).

Κατὰ τὸν Διοσκορίδην ὁ πολὺ παλαιὸς οἶνος βλάπτει τὰ νεῦρα
καὶ τὰς αἰσθήσεις· εἶνε ὁμως ἡδύτερος τὴν γεῦσιν· διόπερ ἐπιβλαβὴς
ἐστὶν εἰς τοὺς πάσχοντας ὀργανικῶς. Ὁ δὲ νέος οἶνος εἶνε δύσπε-
πτος, δυσόνειρος καὶ οὐροποιός. Ὁ μέσος εἶνε προτιμώτερος καὶ
πρὸς ὑγιεῖς καὶ πρὸς νοσοῦντας.

Κατ' Ἀθήναιον ὁμως ὁ παλαιὸς οἶνος συντελεῖ πρὸς εὐκολίαν
τῆς πέψεως, καὶ ἐμποιεῖ δύναμιν εἰς τὸ σῶμα, ποιεῖ καλὸν τὸ
αἷμα, καὶ ὕπνον ἀτάραχον φέρει (Α. 47).

Οἱ Πέρσαι τὸ πάλαι ἔπινον οἶνον μετὰ τὸ δεῖπνον τὸ ἑσπέρας,
ὅτε δισκέδαζον, ὡς τοῦτο Δίλιανδς λέγει.

Παρ' ἡμῖν ὁ οἶνος πρέπει νὰ πίνηται ἐν ὥρᾳ φαγητοῦ καὶ ἐν
καιρῷ κρεοφαγίας. Μόνον οἱ σωματικῶς ἐργαζόμενοι ἐν καιρῷ ἐρ-

γασίας δύνανται πίνειν μετρίως καὶ μετὰ τὸ φαγητόν. Πᾶς ἄλλος πίνων οἶνον ἐκτὸς τῆς τραπέζης βλάπτει δεινῶς τὴν ἑαυτοῦ υἱείαν.

Ὁ Πολύβιος λέγει ὅτι τότε κατεσκευάζετο ἄριστος οἶνος ἐκ σταφυλῶν ἀναδενδρίδων (κληματαριῶν), τοιοῦτος ἐγένετο ἰδίως ἐν τῇ Καπύῃ.

Ὁ Ἱπποκράτης, τὸν ὁποῖον τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν ὡς θεὸν καθάπερ τὸν Ἡρακλέα, λέγει ὅτι «*ἦν ἐκ κραιπάλης κεφαλὴ ἀλγέη, οἶνου ἀκράτου κοτύλῃν πιεῖν*». ἦτοι ἂν ἐκ καταχρήσεως οἶνου πονῇ ἡ κεφαλὴ, πρέπει νὰ πῖνῃ ἐν ποτήριον καθαροῦ οἶνου.

Ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἀποτελέσματος προέρχεται παρ' ἡμῶν ἡ κοινὴ συνήθεια, καθ' ἣν μετὰ τὴν κρεπάλην τῆς μεγάλης ἀποκρέω γίνονται τὰ λεγόμενα κούλουμα, ὅτε ἐπαναλαμβάνεται ἡ πόσις τοῦ οἶνου ὅπως διασκεδασθῇ ἢ ἐκ τῆς κρεπάλης κακουχία.

Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ κρεπάλην τὴν ἐπιούσαν λέγουσι κοινῶς πρέπει νὰ χαλάσωμεν τὸ μαχμουρλουκι. Μαχμουρλῆς τουρκιστὶ λέγεται ὁ ἐπισκοτισμένος μετὰ πόσιν μεθυστικῶν ὑλῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον ὅτι ὁ πρῶτος συνοικιστὴς τῆς Χίου ὑπῆρξεν ὁ Διόνυσος, ὅστις πρῶτην φορὰν ἐδίδαξε τοὺς Χίους τὸ φυτεῦν καὶ καλλιεργεῖν ἀμπέλους. Καὶ ὅτι ὁ πρῶτος οἶνος ἐγένετο ἐν τῇ Χίῳ καὶ ἦτο μέλας.

Ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ φαίνονται γλυκύτερα, ὅταν τις τρώγῃ στρυφνὰς φυτικὰς ὕλας, οἶον μύρτα, βαλάνους, κινάρας καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὁ οἶνος παύει τὴν δίψαν περισσότερο τοῦ ὕδατος.

Οἱ νοσοῦντες ἐκ πνευμονίας καὶ οἱ μαινόμενοι ἐπιθυμοῦσι τὸν οἶνον πρὸς κατάπαυσιν τῆς δίψης.

Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον ὅτι «*ἐκ τροφῆς ξηρᾶς (ἄνευ οἶνου δηλαδὴ) οὐτ' ἂν σκώμματα γένοιτο, οὔτε αὐτοσχέδια ποιήματα, ἀλλὰ μὴν οὔτε κόμπος, οὐδὲ ψυχῆς ἀλαζονία*».

Ὁ δὲ Ὀμηρος λέγει ὅτι ὁ οἶνος καθίστησι τὸν πολεμιστὴν μᾶλλον γενναῖον.

» *ὅς δε κ' ἀνὴρ οἶνοιο κορεσάμενος καὶ ἐδωδῆς,*

πανήμερος πολεμίζει, θαρσαλέον νυ οἷ ἦτορι (Ὀδ. Ι.).

Ὁ δὲ Σιμωνίδης (Ἀθῆν. Β. 11) λέγει, ὅτι ἡ τραγωδία εὐρέθη ἐν

Ἀττικῇ, κληθεῖσα ἐκ τῆς τρύγης καὶ ὥδῃ, ἦτοι τραγωδία· δηλαδὴ ἐπενόηθη ἐν καιρῷ τρυγητοῦ, (ὅτε οἱ τρυγῶντες τραγωδοῦσι).

Ἐπὶ πολὺ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς δὲν ἔπινον οἶνον, παρὰ μόνον ἐν καιρῷ ἐορτῶν τινῶν θεῶν, αἵτινες διὰ τοῦτο καὶ *θοῖναι* καὶ *θαλῖαι* καὶ *μέθαι* ἐκαλοῦντο. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐκ τῆς ιδέας ταύτης ὁρμώμενος λέγει, ὅτι τὸ μεθεῖν παράγεται ἐκ τοῦ μετὰ τὸ θύειν πίνειν οἶνον.

Ἐπὶ Ὀμήρου ὅμως ἔπινον ἐλευθέρως οἶνον ἐν τραπέζῃ, καὶ ὁ εἰς ἐπιφόρτιζε τὸν ἄλλον πίνειν, ὡς νῦν γίνεται τὸ λεγόμενον *καλῶς καὶ σ' εὐρω*.

» *θυμὸν ἐὼν τέρποντες ἀμοιβαίοις δεπάεσσοι*».

Ἐπὶ Ὀμήρου ἔδιδον πίνειν οἶνον καὶ εἰς τὰ μικρὰ παιδία. Καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἐγκρίνει τὸν οἶνον εἰς τὰ παιδία, ἀλλὰ μετὰ πολλοῦ ὕδατος.

Ἐάν τις κατασταθεῖς ἰσχνὸς πῖνῃ πολλὴν ἄκρατον οἶνον, ἀποθνήσκει· ἐὰν ὅμως παχὺς ὢν πῖνῃ πολλὴν οἶνον γίνεταί ξηρὸς (ἰσχνός).

Κατὰ Διοσκορίδην (Ε. οξ) ὑπῆρχε τότε οἶνός τις προξενῶν ἀποβολὰς ἐμβρύων. Ὁ τοιοῦτος οἶνος ἐγένετο, ὅταν ἐν τῇ ἀμπέλῳ ἐφύετο ἐλέβορος, ἢ σίκυς ἄγριος (ἀγριαγκουριά) ἢ σκαμμωνία· πάντα εἰσὶ δραστήρια καθαρτικά καὶ ιδιότητα δηλητηριώδη ἔχοντα· τούτων τὴν δηλητηριώδη ιδιότητα ἀνελάμβανε καὶ ἡ σταφυλή, ἐξ ἧς ὁ παραγόμενος οἶνος καθίστατο φθόριος. Ὁ μέλας οἶνος ποιεῖ μᾶλλον ἀφρόν τοῦ λευκοῦ.

Κατὰ τὸν Διοσκορίδην ὁ μέλας οἶνος εἶνε παχὺς, δύσπεπτος, μεθυστικός καὶ φουσῶδης (ποιεῖ ἀέρια εἰς τὰ ἔντερα). Εἶνε ὅμως θεραπευτικός, δυναμοτικώτερος καὶ ἡ ἐνέργειά του διαρκεῖ περισσότερο (Ἀθῆν. Α'. ιζ).

Ὁ μὲν λευκὸς οἶνος εἶνε λεπτὸς καὶ εὐστόμαχος, καὶ προτιμώτερος εἰς τοὺς υἱεῖς καὶ ἀσθενεῖς. Ὁ δὲ παλαιὸς λευκὸς εἶνε θερμαντικός, εὐστόμαχος, ὀρεκτικός, ὑπνοποιός, παρέχει εὐχρησταν, καὶ τὴν ἀδελὸν διαπνοὴν εὐκολύνει. Ὁ δὲ κίτρινος (κίτρινος) ἔχει μέσην ἐνέργειαν μεταξὺ μέλανος καὶ λευκοῦ.

Ὁ γλυκὺς οἶνος κατὰ Διοσκορίδην εἶνε ἄδρομερῆς (πυκνός), δυσδιάπνευστος (δυσκολεῖται τὴν ἀδελὸν διαπνοή. Παράγει ἀέρια εἰς τὸν στόμαχον καὶ φέρει ταραχὴν εἰς τὰ ἔντερα, ὡς φέρει καὶ τὸ

γ. λεῦκος, μεθύσκει δὲ, ὡς προεῖρηται, ὀλιγώτερον· ἀνωφελὲς ἐστὶν εἰς τοὺς πάσχοντας ἐκ τῶν νεφρῶν καὶ ἐκ τῆς κύστεως. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ θερμὰ κλίματα πρέπει νὰ ἐνεργῇ περισσότερον ἢ ἁπλῶς διαπνοή, ἔπεται ὅτι εἰς τοὺς κατοίκους τούτων ἡ πόσις γλυκέος οἴνου εἶνε ἀσύμφορος τῇ ὑγίειᾳ, καθόσον καὶ ἀέρια παρέχει εἰς τὴν κοιλίαν.

Ὁ αὐστηρὸς οἶνος (ὁ μπροῦσκος) εἶνε πολὺ οὐρητικός, καὶ ἐπιφέρει κεφαλαλγίαν καὶ μέθην.

Ὁ στρυφνός, ὁ γεῦσιν ὑποξύνην ἔχων, εἶνε εὐπεπτότερος πρὸς φαγητά.

Γ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Νωτιαῖος μυελός.

Κατέχει ὅλον τὸν σωλήνα τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὀπῆς τοῦ κρανίου καὶ λήγει εἰς τὸ ὀστοῦν τοῦ κόκυγος· ἔχει σχῆμα παχέος ἐπιμήκους κυλινδρικοῦ σώματος, διηρημένου ἐκ δύο αὐλάκων, ἐξ ὧν δι' ἐξογκώσεων παραλλήλων παράγεται μέγας ἀριθμὸς ζευγῶν νεύρων, τὰ ὁποῖα διακλαδοῦνται ἐντὸς τῶν μυῶν, οἵτινες, ὡς ἐβρέθη, εἰσὶν ὄργανα τῶν κινήσεων.

Ἐκ τῶν 30 ζευγῶν τούτων 8 προέρχονται ἐκ τῶν τοῦ τραχήλου σπονδύλων, 12 ἐκ τῶν τῆς ῥάχews σπονδύλων, καὶ 5 ἐκ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, τὰ ὑπόλοιπα ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἡ κατωτέρα ἄκρα τοῦ νωτιαίου μυελοῦ λήγει εἰς ἐξόγκωμα ὠοειδές, τὸ ὁποῖον λεπτυνόμενον συγχωνεύεται ἐν πολυαριθμοῖς νεύροις, τὰ ὁποῖα διακλαδοῦνται πρὸς τὰς ἰσχιατικὰς χώρας καὶ πρὸς τὰ ὀπίσθια μέρη τῆς λεκάνης. Τὸ τέλος τοῦτο τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καλεῖται *ἱππεῖα κέρκος*, ἢ *ἱππούρη*.

Περὶ τῶν νεύρων

Οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον νεῦρα καὶ τὰ κυρίως νεῦρα, καὶ τοὺς τένοντας καὶ τὰς ἀπονευρώσεις. Τὰ κυρίως νεῦρα εἰσὶν ὄργανα ἰδίας φύσεως, νηματώδη, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουσι πρὸς τὰς αἰσθήσεις, πρὸς τὰς κινήσεις, καὶ πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῶν σπλάγγχνων καὶ τῆς κυκλοφορίας. Τὰ νεῦρα κυρίως ἐκπηγάζοντα ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου δια-

κλαδοῦνται διαφόροις τρόποις, ἀπολήγουσιν εἰς λεπτότατα μέρη καὶ διαχύνονται εἰς τὴν ὕλην τῶν ὀργάνων

Τὰ νεῦρα διακρίνονται εἰς δύο τάξεις.

Νεῦρα λευκά, συμπαγῆ, διακλαδιζόμενα εἰς τοὺς μῦς τοῦ κορμοῦ καὶ εἰς τὸ δέρμα, εἰς τῆς ζωόδους ζωῆς.

Νεῦρα φαιά, μαλακά, πλατέα, ἀνάγονται εἰς τὰ σπλάγγχνα καὶ συνοδεύουσι τὰ αἵματοφόρα ἀγγεῖα· καλοῦνται *συμπαθητικά*, ἢ *φυτικῆς ζωῆς*, καὶ ἀποτελοῦσι γὰγγλία ἐπὶ διαφόρων θέσεων

Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν νεύρων ἐμφωλεύει ἐκατέρωθεν τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἀποτελεῖται ἐκ σειρᾶς κόμβων (γαγγλίων) καὶ ἀποτελεῖ τὸ μέγα *συμπαθητικὸν νεῦρον*, ὅπερ θεωρεῖται ὡς ὄργανον τῆς φυτικῆς ζωῆς.

Τὰ γὰγγλια ἔχουσι χρῶμα φαιόν.

Τὰ νεῦρα ἀποτελοῦνται ἐξ ἰνῶν ἰδίας φύσεως νευρικῆς, αἱ ὁποῖαι περικαλύπτονται ὑπὸ ὑμενωδῶν σωλήνων, *νευρεῖλημα* καλούμενων. Οὗτοι ἐνούμενοι, ἀποτελοῦσι κορμούς περιβεβλημένους ὁμοῦ ὑπὸ μεγαλειτέρου ὑμενώδους σωλήνος. Αἱ ἴνες ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἰσὶν ἄνευ νευρεϊλήματος.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸν μεγαλιέτερον ἐγκέφαλον.

Ὅσον ἀτελέστερον εἶνε ζῷον τι, τόσον ἀφανῆ εἰσι τὰ ὑπάρχοντα νεῦρα.

Ὁ ἐγκέφαλος εἶνε ἡ ρίζα οὕτως εἰπεῖν ὅλων τῶν νεύρων, κορμὸς αὐτοῦ εἶνε ὁ νωτιαῖος ἢ ραχιτικὸς μυελός, ἐξ οὗ ἐκπηγάζουσι κλάδοι νεύρων, οἵτινες ἐξακολουθοῦσι διακλαδοῦμενοι. Ἐκ τῆς ρίζης ἐκφύονται ὥσπερ παραφυάδες κλάδοι νεύρων, διακλαδοῦμενοι καὶ οὗτοι.

Ὁ Γαληνός λέγει (ὅροι ἱατρικοί) ὅτι τριῶν εἰδῶν νεῦρα εἰσὶν τὰ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου μυελοῦ, τὰ ὁποῖα κυρίως νεῦρα προσ-αγορεύονται· οἱ ἐκ μυῶν τένοντες, καὶ οἱ ἐξ ὀστέων σύνδεσμοι.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ βοηθημάτων εἰς μαστοὺς γυναικός.

Ἐν τῷ αΦοιβῷ τοῦ ζ'. ἔτους σελ. 20 διελάδομέν τινα περὶ τῆς καταστάσεως τῶν μαστῶν τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν ἐκκρινό-

μένου γάλακτος. Ἦδη προσθέτομέν τινα, ἀναγόμενα εἰς τὸ μέγεθος τῶν μαστῶν.

Τὸ μέγεθος τῶν μαστῶν ἐνδιαφέρει μεγάλως· διότι τὸ καλὸν γάλα τῆς γυναικὸς δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν μαστῶν, ἀλλ' ἐξ ἰδίας ἰδιοσυγκρασίας αὐτῆς. Πολλάκις μικροὶ μαστοὶ παρέχουσι θρεπτικώτατον γάλα, ἐν ᾧ μεγάλοι οὐδόλως τοιοῦτο παράγουσιν.

Ἡ μεγάλη ὁμως ἀνάπτυξις τῶν μαστῶν καθίστησιν αὐτοὺς δυσ-οικονομήτους καὶ ἐπαχθεῖς κατὰ πολλοὺς λόγους. Τὸ βάρος αὐτῶν ἐπιφέρει κύρτωσιν τῆς ῥάχews καὶ ἀσχημίαν καθ' ὅλον τὸν θώρακα. Ποθητὸν λοιπὸν ὑπάρχει τὸ προλαμβάνειν τὸ μὴ γενέσθαι μεγάλους, ὅταν πρὸς τοῦτο ἔχωσι τάσιν. Ἐξ ἀρχαίας ἐποχῆς ἐπεζητήθησαν τὰ πρὸς τοῦτο μέσα, καὶ πολλὰ οἱ ἀρχαῖοι ἀναφέρουσιν. Ἰδοὺ τίνα μέσα μετεχειρίζοντο.

Λάβε κρέας μικροῦ αἰγιδίου, κατακρεοῦργησον τοῦτο (κιμάτισον) καὶ ἐπάλειψον ἀφ' ἐσπέρας ἄχρι πρωῆας, καὶ ἐπανάλαβε ἐπτάκις.

Ἐπίθεε κατάπλασμα ἐκ σπόρων κωνείου, ἢ πῶας (φύλλων) αὐτοῦ, περιβεβλημένον διὰ λεπτοῦ πανίου.

Ἐπίθεε στυπτηρίαν διαλελυμένην ἐν μέλιτι. Κατάπλασμα φύλλων ἐπιμηλίδος (εἶδος μεσπιδίας) ἢ ἐξ αὐτῶν τῶν μεσπίλων. Ἐκαστον τούτων χρῶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Οἱ νεώτεροι οὐδὲν ἄλλο προσέθεντο ἢ τὴν ἐπίχρισιν τοῦ Ἰωδ. Καλίου.

Κατὰ σπαργώσεως μαστοῦ

Ἐνίστε ἐκ πλησμονῆς γάλακτος οἱ μαστοὶ πολὺ ἐξογκοῦνται, καθίστανται ἐπώδυνοι καὶ ἐπαχθεῖς· τὰς μαργώσεις ταύτας καταστέλλει (περιορίζει καὶ ἐλαττώνει) ἡ ἐπίθεσις καταπλάσματος φακῆς βρασθείσης μετὰ θαλασσίου ὕδατος· ἢ κατάπλασμα ἐξ ἡδυόσμου μετὰ ἀλεύρου, ἢ στεμφύλων μετὰ λειοτετριμμένου ἁλατος κοινοῦ.

Πολὺ ὠφελεῖ ἡ κάτωθι ἀλοιφή, ὡς πεπειράμεθα.

Λάβε	Ἰωδούχου	ποτάσσης	κόκκους	20
	ἐκχυλίσματος	εὐθαλίας	»	20
	»	κωνείου	»	20
	»	ὀπίου	»	10
	»	πταρνικῆς (ἄρνικας)	»	20
ἀλοιφῆς	σπέρματος	κῆτους	δραμ.	4

Μίξον καὶ ποιήσον ἀλοιφήν.

Λάμβανε ποσὸν ἴσον ὄγκῳ ἐρεβίνθου καὶ ἐπάλειψε τὸν ἐν σπαργώσει μαστὸν πρωῇ καὶ ἐσπέρας.

Συνάμα μεταχειρίσθητι ἐσωτερικῶς μετρίως καὶ ἀντιγαλακτικά· ὅρα «Φοῖβον» ἔτος Δ'. σελ. 140.

Πολλάκις παρίσταται ἀνάγκη τῆς διακοπῆς τοῦ γάλακτος, ἢ τῆς ἐλαττώσεως τῆς μεγάλης παραγωγῆς αὐτοῦ ἵνα γείνη θεραπεία τῆς σπαργώσεως, ἢ ἐξ ἀνάγκης ἐλαττωθῇ ἢ καὶ παύσῃ ὁ θηλασμός. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον χρησιμεύουσι τὰ ἀντιγαλακτικά, ἅπερ ἀναφέρονται ἐν τῇ «Φοίβῳ» ἔτους Δ'. σελ. 140.

Πρὸς ταῦτα προσθέτομεν καὶ τάδε ὡς συντελοῦντα εἰδικώτερον πρὸς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ποσοῦ τοῦ γάλακτος, ἢ καὶ πρὸς τὴν ὁλοσχερῇ παύσιν αὐτοῦ.

Ἡ διὰ τῆς ἀμμωνίας ἀλοιφή (Linimentum volatile). Αἱ ξηραὶ συκίαι (βεντουζαί) ἐπὶ τῶν ὠμοπλατῶν, τὸ ἔγχυμα τῆς φασκομηλέας ὑπὸ δόσιν ἐνὸς κουπακίου τοῦ καφῆ κατὰ τρεῖς ὥρας ἐπαγαλμβανόμενον, αἱ κανθαρίδες, τὰ καθάρσια καὶ μάλιστα τὰ δραστήρια. Ἰδίως τὸ καθάρσιον τὸ διὰ τῆς θεικῆς ποτάσσης θεωρεῖται ὡς τὸ ἐξαίρετον ἀντιγαλακτικόν.

Τὸ πάλαι ὅτε τὸ αἶσθημα τοῦ ὠραίου ἀνεπτύχθη μεγάλως καὶ ἡ ἀληθὴς φιλοκαλία ἦτο συστατικὸν τοῦ πεπολιτισμένου βίου, ἐθεωρεῖτο συστατικὸν εὐειδοῦς γυναικὸς οἱ μικροὶ μαστοί. Ἦδη θεωρεῖται τὸ μέγεθος δι' ὃ καὶ πεποιημένους μαστοὺς διὰ τοῦ καουτσούκ ἐπιπροσθέτουσι.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΝΟΣΩΝ.

(Συνέχεια προηγουμένου).

Ἐὰν τὸ ἐπισχεθὲν ποσὸν περιττῆς ὕλης ἦγε ὀλίγον, μεταφέρεται εἰς παρακειμένην μικρὰν ἐπιφάνειαν περιελήματος νευρικοῦ, ἢ ἰνὸς καὶ ἀποτελεῖται νευραλγία ἢ ρευματισμός, ἐξ ὧν γεννῶνται πόνοι κ.λ.π. διότι ἡ φύσις ποθεῖ τὴν ἐκτὸς ἀποβολὴν τῆς ἐκεῖ μεταφερθείσης ὕλης· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐπιφάνεια ἐκείνη δὲν ἔχει διέξοδον, ἡ ἀποβολὴ γίνεται δι' ἧς ὁδοῦ ἤλθεν ἡ περιττὴ ὕλη, ἥτοι διὰ τῶν πόρων τοῦ ἐπικειμένου δέρματος.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐπισχεθεῖσα περιττὴ ὕλη μεταφερθῇ μεταξύ πολλῶν ἰγῶν ἀδιεξόδου χώρας, ἀποτελεῖται κατ' ὀλίγον τοπικὴ πάθησις, γίνονται ὄγκοι, σαρκώματα, λιπώματα κ.λ.π. Περὶ τούτων καὶ ὁ Γαληνὸς τὴν αὐτὴν ἰδέαν λέγει (π. αἰτ. 5). "*Αἰθοὶ καὶ ἀθερώματα, καὶ ἀχῶρες, καὶ μαλικηρίδες, καὶ γάγγλια, καὶ στεατώματα, ρευμάτων εἰσὶν ἔργα*,"

Ἡ ἄδηλος διαπνοὴ ὑφίσταται ἐνίοτε ἐπισχέσεις καὶ ἐξ ἠθικῶν αἰτίων. Μεγάλῃ σύγχυσις ἢ στενοχωρία συνήθως ἐπιφέρει ἐξανθήματα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ ὅλου τοῦ δέρματος· τὸ αἷτιον εἶνε, διότι διακόπτεται ἐν πρώτοις ἡ ἄδηλος διαπνοὴ τοῦ προσώπου, διότι ἐπὶ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων τοῦ προσώπου, καὶ ἐπὶ τῶν μυῶν αὐτοῦ ἐπενεργεῖ. Ἐν πρώτοις ἐκ παντὸς ἠθικοῦ αἰτίου συστέλλονται σπασμωδικῶς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα καὶ οἱ πόροι τοῦ δέρματος, ἀλλοιοῦνται τὸ πρόσωπον, γίνεται σκυθρωπὸν, χαλαρόν, ὠχρόν, κ.λ.π. ἐν ταύτῃ περιπτώσει, τῆς ἀδήλου διαπνοῆς διακοπείσης, μένει ἡ μοχθηρὰ ὕλη ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα, καὶ ἐπιφέρει τοπικὰς ἀλλοιώσεις κατὰ τὴν ποιότητα αὐτῆς. Ἡ δὲ ἀντίδρασις τῆς φύσεως ὅτανταχέως ὑπερισχύῃ, τείνει πρὸς ἀποβολὴν, καὶ τότε ἐπέρχονται τοπικοὶ ἐρεθισμοί, ἐρυθρότης, ἐξόγκωσις, καὶ ἐν γένει ἐξάνθημα, μέχρις οὗ ἀποβληθῇ ἡ ἐπισχεθεῖσα περιττὴ ὕλη. Ἐὰν ὅμως ἡ φύσις δὲν ὑπερισχύῃ ἀμέσως, τότε γίνονται διαρκέστερα τὰ ἐξανθήματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελούμενα ἐκ μικροζυφίων, παραγομένων ἐκ τῆς ἐπισχεθείσης περιττῆς ὕλης, ἥτις φύσει εἶνε σηπτική, μεταφέρονται διὰ τοῦ αἵματος εἰς τὸν διοργανισμόν, καὶ παράγεται ἡ ἐξανθηματικὴ καχεξία. Τὰ κυριώτερα τοιαῦτα ἐξανθήματά εἰσιν ἐρυσίπελας, ἔκθυμα, πέμφυξ, ἐρύθημα, κ.λ.π. Ἄλλοτε συσσωρεύεται ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ ἀποτελεῖ τὰ ἀποστήματα (ὅρα καὶ Φοῖβον ἔτους 5'. σελ. 113 καὶ 135).

Ὅταν δὲ βία τις ἐξωτερικὴ ἐπιφέρῃ τὴν διακοπὴν τῆς ἀδήλου διαπνοῆς, καὶ τὴν ῥῆξιν τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, ἐπέρχεται ἐκ τούτου τοπικὴ πάθησις, συμφόρησις αἵματος, αὔξησις θερμότητος, πόνοι, ἐξόγκωσις, ἐξ ὧν, ἀποξηραμένης τῆς ἐπιδερμίδος, διακόπτεται ἡ ἄδηλος διαπνοὴ, τῆς ὁποίας ἡ πρὸς ἀποβολὴν ὕλη μένει μεταξύ τῶν ἰστών, ἡ δὲ φύσις προσπαθοῦσα πρὸς ἀποβολὴν συσσωρεύει περισσότερον αἷμα, ἐκ δὲ τούτου γίνεται ἐξόγκωσις, καὶ τὰ λοιπὰ μετὰ πόνου, ὅστις εἶνε φωνὴ τῆς πασχούσης φύσεως. Μετὰ ταῦτα πα-

ρελθούσης τῆς τετάρτης ἡμέρας, ἐὰν ἡ φύσις νικήσῃ, ἀποβάλλεται ἡ μοχθηρὰ ὕλη διὰ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐκκρίσεων ἀνευ διαταράξεως τοῦ διοργανισμοῦ· ἐὰν ὅμως τοῦτο μὴ γείνη, ἡ ἐμμένουσα ἐκεῖ ὕλη ἐπιφέρει καταστροφάς, μεταβάλλει εἰς πύον τὰς ἐκεῖ φερομένας ὕλας διὰ τοῦ αἵματος, καὶ ἐὰν ἡ φύσις ὑπερνικήσῃ, γίνεται κατ' ὀλίγον θεραπεία, ἐὰν δὲ μὴ, γίνεται καταστροφή.

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Περὶ τοῦ Κρίνου (lilium, Candidum).

Ἐν τῇ προηγουμένῃ φύλλῃ εἵπομεν ὅτι τὸ νῦν λεγόμενον κρίνον, οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον ἱρίδα. Κρίνον δὲ εἶνε ἄλλο φυτὸν ὅλως διάφορον τῆς ἱρίδος. Ἡ ἱρίς ἔχει ρίζαν σαρκώδη, ἐπιμήκη. Τὸ Κρίνον ἔχει ρίζαν βολβώδη, κρομμυοειδῆ, τὰ ἄνθη τούτου εἶνε ἰσχυρῶς εὐώδη, ἐπιφέροντα εἰς τινὰς κεφαλαλγίαν, καρυθαρίαν κ.λ.π. Τ' ἄνθη ταῦτα ἐμβαλλόμενα ἐντὸς ἐλαίου ἀμυγδάλων παρέχουσιν ἱατρικόν, καλούμενον *λείριον* ἢ *σούσινον* παρὰ τῶν ἀρχαίων εἶνε μαλακτικὸν τῶν τενόντων, καὶ ἰδίως ὠφελεῖ εἰς τὰς σκληρύνσεις τῆς μήτρας. Τὰ φύλλα αὐτοῦ εἰς κατάπλασμα ὠφελεῖ πρὸς θεραπείαν τῶν πληγῶν, καὶ μάλιστα τῶν δαγκασμάτων ἐκ τῶν ἐρπετῶν. Τὴν αὐτὴν ιδιότητα ἔχει καὶ ἡ ρίζα αὐτοῦ· εἶνε δὲ καὶ ἐμμηναγωγός. Ὁ Διοσκορίδης λέγει ὅτι γίνονται καὶ ἐρυθρὰ ἄνθη. Λέγεται κοινῶς *ματανῶσι*.

Περὶ Ἰου.

Κοινῶς καλεῖται *μενεξέε*. Λατινιστὶ *Βιόλα* (viola). Γαλ *violette, pensée*· εἶνε χαμερπὲς φυτὸν, ἔχον ἄνθη σφόδρα εὐώδη *τερπνά*, χρώματος πορφυροῦ, εὐαρέστου τὴν ὄψιν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι μεγάλως ἠγάπων τὰ ἴα, καὶ εἶχον ἰόθαλεις στεφάνους. Καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἐστεφανοῦτο διὰ ῥόδων ἢ διὰ ἴων· εἶχον δὲ καὶ ἄσμα περὶ ἴων, τὸ ὁποῖον ἦδον ἐν χορῷ· ἔχει οὕτω:

«Ποῖ μοι τὰ ἴα, ποῖ μοι τὰ ῥόδα, ποῖ μοι τὰ καλὰ σέλινα».

Τὰ ἄνθη αὐτοῦ ὑπὸ ἐμβρεγμα ὠφελοῦσι, λέγουσιν, εἰς τοὺς συναγχικούς καὶ εἰς τοὺς σπασμούς τῶν παιδῶν.

Εἰς τὴν θεραπευτικὴν ἤδη μεταχειρίζονται ἰδίως τ' ἄνθη τριχρώμου ἴου, ἥτοι τῆς βιόλας τριχρώμου. Οἱ σπόροι εἶνε καθαρτικοί. Ἡ ῥίζα εἶνε ἐμετική ὡς ἱπεκακουάνα.

ΣΤ'. ΕΠΗΡΕΙΑ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

(Συνέχεια προηγούμενου)

Ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς παρατηρήθη ἡ ἐπιρροή τῆς Σελήνης εἰς τινὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων. Τὸ τρομερὸν πάθος, τὸ ἐπικαλούμενον Ἐπιληψία, ἐκπαλαί ἐθεωρήθη καὶ παρεδέχθη καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ ὑπὸ πλείστων ἰατρῶν ὅτι ἀναφαίνεται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Σελήνης· διὸ ὠνομάσθη *Σεληνιασμός*. *Σεληνια* νόσος· καὶ ὁ πάσχων *Σεληνιακός*. ἐκαλεῖτο ὡσαύτως *Ἡρακλεία* νόσος, *ἱερὰ* νόσος Ἀθάς κτλ. (α).

(α). Ἐκλήθη δὲ *Ἡρακλεία* νόσος κατὰ τοὺς μὲν, διότι ἔλεγον οἱ ἀρχαιότεροι ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ὑπέκειτο εἰς τὴν νόσον αὐτὴν· κατὰ τοὺς δέ, διότι ἡ νόσος εἶνε τόσο ἰσχυρὰ καὶ ἀκατάβλητος θεραπευτικῶς, ὥστε ἀνθίστατο εἰς τὰ τότε ἐν χρήσει θεραπευτικὰ μέσα. Τοῦτο φαίνεται πιθανότερον· διότι *Ἡρακλεία* νόσος ἐκαλεῖτο τότε καὶ ἡ *Ἐλεφαντίασις* τῶν *Ἑλλήνων* (ἡ λώθα), διότι καὶ αὕτη ἡ νόσος ἀνίατος ἐθεωρεῖτο· διὰ τοῦτο ἡ ἐπιληψία καὶ *μεγίστη*, καὶ *ἱερὰ* ἐλέγετο. Ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα. Ὁ δὲ Σουΐδας λέγει ὅτι *αἱερὰ* νόσος, αὕτη τῇ Σελήνῃ ἀνάκειται, ὑπὸ γὰρ ταύτης γενέσθαι φασιν. Ὁ δὲ Ἀρεταῖος λέγει ὅτι ἡ *ἱερὰ* νόσος καὶ *σεληνιαία* νόσος ἐκαλεῖτο· διότι αὕτη ὑπὸ τῆς Σελήνης ἐστέλλετο, ἥτις ἦτο θεά, πρὸς τιμωρίαν ἀνθρώπων τινῶν ἀσεβούντων πρὸς τὴν Σελήνην. Ἐν δὲ τῇ Εὐαγγελίῳ ἡ νόσος αὕτη ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα *Σεληνιασμός* κατὰ Ματθαῖον Δ'. «καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλοις νόσοις καὶ βασάνοις κατεχομένους καὶ δαιμονιζομένους, καὶ *σεληνιαζομένους* καὶ παραλυτικούς». Καὶ ἀλλαχοῦ ΙΖ'. «Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν· ὅτι *σεληνιάζεται* καὶ κακῶς πάσχει, πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ».

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι εἰς τὴν νόσον ταύτην ἔδιδον πολλὰ ὀνόματα, ἐν οἷς τὸ συνηθέστερον ἦν *morbus commitialis*, ἥτοι νόσος τῆς συνελεύσεως· διότι, ἐὰν τις προσεβάλλετο ἐκ τῆς νόσου ταύτης ἐν

τὴν ἐπιρροὴν τῆς Σελήνης ἐπὶ τῆς ἐπιληψίας παραδέχονται ἤδη πλείστοι τῶν ἰατρῶν. Ὁ Ἀρνὼδ ἐδόξαζεν ὅτι ὁ Σεληνιασμός συμβαίνει κατὰ 4 φάσεις τῆς Σελήνης. Κατὰ τὴν Α'. προέρχεται ἐκ φλεγματικῆς καταστάσεως, κατὰ τὴν Β'. καὶ Γ'. ἐκ τοῦ αἵματος, καὶ κατὰ τὴν νέαν Σελήνην ἐκ μελαγχολίας. Ὁ δὲ Βρούσης, ὁ Φοντάνης καὶ ἄλλοι πολλοὶ παρατήρησαν καὶ ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡ Σελήνη ἐπηρεάζει τοὺς ἐπιληπτικούς.

Ὁ Ἰατρός Βαλφούρ ἐπέισθη κατὰ τὰς ἐν Βεγγάλῃ παρατηρήσεις του, ὅτι ἡ Σελήνη ἐπηρεάζει πολὺ ἐπὶ τοῦ δρόμου τῶν ἀσθενειῶν.

Αἱ δὲ ἔγκυοι γυναῖκες γεννῶσι εὐκολώτερα περὶ τὰς πανσελήνους (Πλουτ. II. ἐμφ. πρ. Σελήνης 75).

Ὁ Ῥαμεζζίνης ἀναφέρει ὅτι ὅτε κατὰ τὰς 2 Ἰανουαρίου τὸ 1793 ἔγεινεν ἐκλειψις Σελήνης, οἱ πλείστοι τῶν τότε νοσούντων ὑπὸ τινος ἐπιδημίας ἀπέπνευσαν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκλείψεως.

Καὶ οἱ ἀρχαῖοι καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων παρατήρησαν ὅτι τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου αὐξάνει καὶ ἐλαττοῦται ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως τῆς Σελήνης· διὰ τοῦτο καὶ οἱ αἱμορροϊκοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑποφέρουσιν ὑπὸ αἱμορροϊκῶν συμπτωμάτων περὶ τὰς πανσελήνους. Πάντες οὖν οἱ πληθωρικοί, ὡς καὶ αἱ ἔγκυοι γυναῖκες, πρέπει νὰ προτιμῶσι πρὸς φλεβοτομίαν τὴν ἐποχὴν τῆς πανσελήνου.

Οἱ κοιμώμενοι καὶ ἐκτεθειμένοι ἄνθρωποι ὑπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ φωτὸς τῆς Σελήνης ὑποφέρουσιν ὑπὸ καρυβαρίας, καὶ τὸν ἐγκέφαλον ὑγρότερον ἔχουσι, καὶ τὸ σῶμα ἀποκαθίσταται ὑγρότερον καὶ ἀμβλύτερον (Ὅριβ. Ἀντίλλας περὶ τῆς κατὰ μῆνα τῶν ἀέρων διαφορᾶς). Τ' αὐτὸ λέγει καὶ Πλίνιος. Τὸ γεγονός τοῦτο παρατηρήσαμεν καὶ ἡμεῖς· πολλοὶ τῶν κοιμωμένων ἐν ὥρᾳ θέρους ὑπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ φωτὸς τῆς Σελήνης ἐγείρονται τὴν πρωΐαν κακῶς ἔχοντες ὑπὸ καρυβαρίας, χαλαρώσεως καὶ κοπώσεως κλπ. φανταζόμενοι ὅτι ἐκρύωσαν, καὶ ἄλλα θεραπευτικὰ μεταχειρίζονται, ἐξ ὧν βλάπτονται, ἐν ᾧ οὗτοι θεραπεύονται διὰ μόνου περιπάτου ὑπὸ τὴν προσβολὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, καὶ καλῶς γευματίζοντες.

συνελεύσει τῶν Ῥωμαίων, ἀμέσως ἡ συνέλευσις διελύετο, ὡς κακὸν προμηνυούσης τῆς νόσου. Ἡ πρόληψις αὕτη ἐξεπηγάξεν ἐκ φυσικῆς ἀληθείας· διότι ἡ ἐπιληψία μεταδίδεται ἐνίοτε ἐκ συμπαθείας εἰς τοὺς ὁρώντας τὸν πάσχοντα.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Ίατρικὸν κατὰ πάσης διαρροίας.

Λάβε Κόμμεος ἀραβικοῦ (γομμαράπικου, κομμιδίου) τετριμμένου δράμια 4. ὕδατος πηγαίου δράμ. 24. ἀνάμιξον ἕως οὗ διαλυθῇ τὸ κόμμι· ἔπειτα πρόσθεε ζακχάρου δράμ. 4. ἐλαίου στερεοῦ μοσχοκαρύου ἐν τρίτον δραμίον· λαουδάνου τοῦ Σίδεναμ στάγματα 20. αἰθέρος θειικοῦ ἡραιωμένου στάγματα 20. Ἀνάμιξον ἅπαντα καλῶς.

Χρήσις· πῖε τὸ ἥμισυ διὰ μιᾶς, ὅταν ἔχῃς ἀνάγκην· ἐὰν ἡ διάρροια μετὰ 6 ὥρας μὴ παύσῃ, πῖε καὶ τὸ ὑπόλοιπον.

Περὶ ἄλλης θεραπείας τῆς διαρροίας ὅρα «Φοῖβον» ἔτους Β'. σελ. 137. 151. 167 ἔτους Γ'. σελ. 40 καὶ ἔτους Γ'. σελ. 42.

— Κατὰ τὸν Χομμέλ, ἱατρὸν πρακτικόν, τὸ κοινὸν ἄλας εἶνε ἐξ-αίρετον προφυλακτικόν κατὰ τῆς χολέρας, καὶ κατὰ τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ. Ὅθεν ἕκαστος δύναται νὰ μεταχειρίζεται πλείω ποσὸν ἁλατος ἐν ταῖς τροφαῖς, ὅταν τοιαῦται νόσοι ἐπικρατῶσι. Γνωστόν ἐστι ὅτι τὸ ἄλας ὠφελεῖ καὶ κατὰ τῆς φθίσεως, καὶ κατὰ τοῦ σπληνὸς καὶ κατ' ἄλλων νόσων. Ὅρα «Φοῖβον» ἔτους Γ'. σελ. 148. καὶ Δ'. σελ. 29.

Ὡραιότης ἀνθρώπου.

Εὐμορφος λέγεται ὁ κατὰ τὸ πρόσωπον ὠραῖος.

Εὐειδής ὁ καθ' ὅλον τὸ σῶμα ὠραῖος, κατὰ τὴν φυήν.

Περικαλλής ὁ ἔχων συμμετρίαν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος.

— Ἐν Παρίσις ἡ νοθεῖα τῶν τροφῶν ὁσημέραι τελειοποιεῖται. Ἡδὴ καὶ αὐτὰς τὰς τομάτας, τὰς ἁώρους, βάφουσιν ἐρυθράς, ὡς ἂν ὦσιν ὠριμοί. Τὰ πορτοκάλια ὡσαύτως βάφουσι ὅπως φαίνονται καλῆς ποιότητος. Αἱ τοιαῦται βαφαὶ γίνονται δι' ὕλης καλουμένης Φουξίνης, ἥτις εἶνε δηλητηριώδης.

— Ἡ Ἀγγλία εἰσάγει εἰς τὴν Κίνα 70,000 κιβώτια ὀπίου, καὶ ἐξάγει ἐκ τῆς Κίνας ἀντὶ τούτου 300 ἑκατομμύρια δραχμῶν.